

11. SINIF FELSEFE DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 5 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. FEL.11.1.1 · Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	İnsan merkezci etik yaklaşımı yazar.	4
b)	Doğanın yalnızca insana sağladığı yarar kadar (araçsal) değeri olduğunu belirtir.	4
b)	Bunu konuşmadaki "İnsanlara yararı olmasaydı korumamıza gerek kalmazdı." ifadesiyle ilişkilendirir.	2

a) Örnek cevap: İnsan merkezci etik.

b) Örnek cevap: Doğa, insana sağladığı yarar kadar değerli görülür; kendi başına bir değeri yoktur. Üyenin 'İnsanlara yararı olmasaydı korumamıza gerek kalmazdı.' sözü bunu gösterir.

Sık hatalar: Ormanı koruma isteği olduğu için çevre merkezci demek; Araçsal değeri metinle ilişkilendirmemek

2. FEL.11.1.1 · Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	II ve III'ü felsefi soru olarak belirler.	6
b)	I ve IV'ün ölçüm ve gözlemlerle cevaplanabildiğini belirtir.	3
b)	II ve III'ün değer ve sorumluluk gibi kavramları sorguladığını, ölçümle kesin cevabı bulunamadığını açıklar.	6

a) Örnek cevap: II ve III.

b) Örnek cevap: I ve IV ölçüm ve sayımla cevaplanabilir. II ve III ise 'değer' ve 'sorumluluk' kavramlarını sorgular; deneyle kesin cevabı bulunamaz, akıl yürütme ve tartışma gerektirir.

Sık hatalar: Çevre konusu olduğu için bütün soruları felsefi saymak; Ayırt edici özelliği açıklamadan soruları tekrar etmek

3. FEL.11.1.1 · Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Canlı merkezci düşünürün her bir keçinin yaşamını değerli gördüğü için sayılarının azaltılmasına karşı çıkacağını (ya da en az zarar veren yolu isteyeceğini) belirtir.	5
a)	Çevre merkezci düşünürün türün ve ekosistemin bütünlüğünü öncelendiği için öneriyi destekleyebileceğini belirtir.	5
b)	Sorunun 'hangi varlığın değeri öncelikli olmalı' gibi bir değer çatışması içerdiğini ve bunun ölçümle çözülemeyeceğini açıklar.	5

a) Örnek cevap: Canlı merkezci düşünür her keçinin yaşamını kendi başına değerli görür; keçilerin öldürülmesine karşı çıkar, onları zarar vermeden adadan taşımayı savunur. Çevre merkezci düşünür ise bitki türünün ve ada ekosisteminin bütünlüğünü önceler; gerekirse keçi sayısının azaltılmasını kabul eder.

b) Örnek cevap: Bilim keçilerin bitkiye zararını ölçebilir; ama tek tek hayvanların yaşamı mı yoksa türün ve ekosistemin devamı mı daha önemli sorusu bir değer sorusudur. Bu soru deneyle değil, akıl yürütme ve tartışmayla ele alınır.

Sık hatalar: İki yaklaşımı aynı sonuca vardırarak; b) maddesinde yalnızca 'çevre sorunu olduğu için' demek

4. FEL.11.1.2 · Çevre sorunlarıyla ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Soruya açık bir tutumla cevap verir.	2
a)	Tutumunu tutarlı bir gerekçeyle destekler.	4
b)	Cevabıyla uyumlu bir çevre etiği yaklaşımını belirtir.	4

a) Örnek cevap: Aynı ağırlıkta değildir ama ağacı kesmek de ahlaki bakımdan önemsiz değildir; çünkü ağaç acı hissetmese de yaşayan bir varlıktır ve bir ekosistemin parçasıdır.

b) Örnek cevap: Canlı merkezci yaklaşıma yakındır (ekosisteme vurgu yapılırsa çevre merkezci yaklaşım da kabul edilir).

Sık hatalar: Gerekçe yazmadan yalnızca 'evet' ya da 'hayır' demek; Cevapla uyumsuz bir yaklaşım belirtmek

5. FEL.11.1.2 · Çevre sorunlarıyla ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Açık bir tutum belirtir ve tutarlı bir gerekçeyle destekler.	6
b)	Görüşüne uygun bir karşı argüman yazar.	3
b)	Karşı argümana tutarlı bir yanıt verir.	6

a) Örnek cevap: Türün devamı için geçici olarak sürdürülmesini destekliyorum; çünkü bir tür yok olursa geri getirilemez ve bu programlar bazı türleri doğaya geri kazandırabilir.

b) Örnek cevap: Karşı argüman: Hayvanlar özgürlüklerinden yoksun bırakılarak acı çekiyor. Yanıt: Bu doğru bir kaygıdır; bu yüzden programlar yalnızca türü kurtarmaya yetecek süreyle, geniş ve doğala yakın alanlarda ve hayvanları doğaya geri salma amacıyla yürütülmelidir.

Sık hatalar: Karşı argüman yerine kendi görüşünü tekrar etmek; Yanıtı karşı argümanla ilişkilendirmemek

6. FEL.11.1.2 · Çevre sorunlarıyla ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme · orta

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Üç alanı içeren açık bir sıralama yapar.	2
a)	Sıralamayı tutarlı gerekçelerle destekler.	4
b)	Sıralamanın dayandığı değerleri (yaşam, besin güvenliği, ekonomik refah, doğanın kendi değeri vb.) sıralamayla uyumlu biçimde belirtir.	4

a) Örnek cevap: 1. Tarım, 2. sulak alan, 3. sanayi. Tarım insanların besin ihtiyacını karşılar. Sulak alan kurursa oradaki kuş türleri ve ekosistem geri dönmeyecek biçimde zarar görür. Sanayi ise kuraklık boyunca üretimini azaltabilir ya da suyu geri kazanabilir.

b) Örnek cevap: Önce insan yaşamı ve besin güvenliğine, sonra doğanın geri getirilemez değerine, en son ekonomik kazanca değer veriyorum.

Sık hatalar: Sıralama yapmadan her alanın önemli olduğunu söylemek; Değerleri sıralamayla çelişecek biçimde yazmak

7. FEL.11.2.1 · Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme · orta

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Yabancılaşma ya da anlam kaybı problemini belirtir.	2
a)	Aynı masadaki aile bireylerinin birbirleriyle gerçek bir iletişim kuramamasını gerekçe olarak gösterir.	4
b)	Teknolojinin uzaktakileri yaklaştırırken yakındakileri uzaklaştırabildiğini örneklerle gösterir.	2
b)	Görüşü bütünüyle kabul etmeyen, iki yönü de değerlendiren tutarlı bir sorgulama yapar.	2

a) Örnek cevap: Yabancılaşma. Aile aynı masada oturduğu hâlde Hilal ve Burak ekranla meşgul; annelerinin sorusuna gerçek bir cevap vermiyorlar, birbirlerinden uzaklaşmışlar.

b) Örnek cevap: Teknoloji uzaktaki arkadaşlarla anında konuşmayı sağladığı için insanları yaklaştırmıştır. Ama bu örnekte aynı masadaki insanlar birbirinden uzaklaşmıştır. Teknoloji bir yandan yaklaştırırken bir yandan yakın ilişkileri zayıflatabilir; görüş tek yönlüdür.

Sık hatalar: Problemi adlandırmadan durumu anlatmak; Görüşü örnekle ilişkilendirmeden sorgulamak

8. FEL.11.2.1 · Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Hangi hayatın öncelikli olacağı gibi ahlaki bir değer kararı içerdiğini, bunun teknik bilgiyle çözülemeyeceğini açıklar.	5
b)	Bir tarafı seçip tutarlı bir gerekçeyle sorumluluğu temellendirir.	5
c)	Ahlaki eylemin özgür irade, bilinç ve niyet gerektirdiğini dikkate alan gerekçeli bir cevap verir.	5

a) Örnek cevap: Araç hangi insanı tehlikeye atacağına karar vermek zorundadır; bu, insan yaşamlarının karşılaştırılması gibi bir değer sorusudur. Mühendislik bilgisi aracın nasıl döneceğini söyler, ama hangisini seçmesi gerektiğini söyleyemez.

b) Örnek cevap: Sorumluluk üreticidedir; çünkü aracın kriz anında nasıl davranacağını belirleyen programı o yazdırmış ve aracı bu kararla piyasaya sürmüştür. Aracın sahibi bu karara katılmamıştır.

c) Örnek cevap: Bence makine ahlaki bir eylemde bulunamaz. Ahlaki eylem özgür irade, bilinç ve niyet ister; araç yalnızca kendisine yazılan kuralları uygular. Ahlaki sorumluluk o kuralları yazan insanlara aittir.

Sık hatalar: a) maddesinde yalnızca 'kaza tehlikeli' demek; c) maddesinde gerekçe olarak yalnızca 'makinedir' demek